

ศูนย์วิจัย... เพชรโอ

การศึกษาศิลปะพื้นบ้านเชิงพื้นบ้านล้านนา
บทสะท้อนภูมิปัญญาชาวบ้านและการเปลี่ยนแปลง

A Study on Traditional Lan Na Songs:
A Reflection of Folk Wisdom and Changes

นิคม
แสงระวี
ชัยชุมพล
อานันท์พานิช

ให้บริการสนับสนุนการวิจัย

จาก

ทบวงมหาวิทยาลัย

ประจำปี 2536

บทคัดย่อ

การศึกษาศิลปะบน เ嚏งพนบ้านล้านนาบหสะท้อนภูมิปัญญาชาวบ้าน และการเปลี่ยนแปลง ณะผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดคติชน และสังคมวิทยาศิลปะเป็นแนวความคิดหลักในการศึกษา การเก็บ รวบรวมข้อมูลณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ศิลปินพนบ้านและผู้รับสารที่เป็นผู้อาวุโสในล้านนา ผลของ การศึกษาพบว่า ศิลปะบน เ嚏งพนบ้านล้านนาค้น ถ้าว เพลงขอ และ เพลงพน เมือง เป็นศิลปะที่แสดง ภูมิปัญญาในด้านของวิถีชีวิต การมองปรากฏการณ์ และการแก้ปัญหาของชาวบ้านล้านนา ปัจจุบันศิลปะ บน เ嚏งพนบ้านของล้านนาทั้ง ๓ ประเภท มีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบ เนื้อหา และบทบาทที่มีต่อสังคม แต่การ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการ แสดงบทบาทอีกด้านหนึ่ง ของศิลปะบน เ嚏งพนบ้านที่มีต่อสังคมนั้นคือ บทบาทการสะท้อนปรากฏการณ์ของสังคม ท่ามกลางบริบทที่เป็นจริง ของสังคม ซึ่งณะผู้วิจัยคิดว่า น่า จะเป็นคุณค่าสำคัญ ของศิลปะบน เ嚏งพนบ้านในอันที่จะสะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรมล้านนา โดยอาศัย ภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา

Abstract

A study on Traditional Lan Na Songs : A Reflection of Folk Wisdom and Changes, the main concept of this study bases on folklore. The data was collected by in depth interview with the artists and the elder receivers of Lan Na.

A result of this research is the finding of Traditional Lan Na Songs are the folk wisdoms, they are the reflection of Lan Na's people way of life, way of thinking and the method of problem solving.

The study also found that there are some changing in Traditional Lan Na Songs both in the structure and content. The changing shows that Traditional Lan Na Songs still play the role as the reflection of social context-and Lan Na's people wisdom.

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยเรื่อง ศิลปบันเทิงพื้นบ้านบพละห่อนภูมิปัญญาชาวบ้านและการเปลี่ยนแปลง คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศิลปินพื้นบ้านและผู้อาวุโสในล้านนาทุกท่านที่กรุณาให้คณะผู้วิจัยได้ทำการ สัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนั้น ขอกราบขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ บุคคลและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวิจัยซึ่งได้แก่ คุณประสิทธิ์ ศรีสมเพชร อาจารย์มนตรี พยอมยงค์ อาจารย์ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงษ์

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก ผศ. ประเสริฐ หันธชาติ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ และทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านกำลังใจและทุน สนับสนุนการวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาตั้งกล่าว และท้ายที่สุด คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นางสาวอังคณา ยะประคิษฐ์ ผู้พิมพ์งานวิจัย และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรูปเล่มที่ ช่วยดำเนินการ งานวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	7
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	7
ระเบียบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	10
บทที่ 3 แนวความคิดในการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล	12
แนวคิดคคชวินวิทยา	12
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	19
บทที่ 4 รูปเเบบและเนื้อหาของศิลปะบน เทีงพนบ้านล้านนา	22
คำว่า	24
เพลงขอ	33
เพลงพนเมือง	43

บทที่ 5	รูปแบบและเนื้อหาของศิลปะปั้น เทิงพนบ้านล้านนาในปัจจุบัน	48
	คำว	48
	เพลงซอ	54
	เพลงพนมเมือง	61
บทที่ 6	การอธิบายผลการศึกษาศิลปะปั้น เทิงพนบ้านล้านนา	64
	ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ปรากฏใน คำว เพลงซอ เพลงพนมเมือง	64
	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาของ คำว เพลงซอ เพลงพนมเมือง	88
	สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาของ คำว เพลงซอ เพลงพนมเมือง	88
บทที่ 7	อิทธิพลของ คำว เพลงซอ เพลงพนมเมืองที่มีต่อสังคมล้านนาปัจจุบัน และผลกระทบ	102
	จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงศิลปะปั้น เทิงพนบ้าน	
บทที่ 8	บทสรุป	112
	บรรณานุกรม	116
	ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	118
	ภาคผนวก ข. รายชื่อ ศิลปะปั้น เทิงพนบ้านของเชียงใหม่	124